

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

การสื่อสารอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวเวียงของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วนิดา ตรีสวัสดิ์

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวเวียงของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และหาแนวทางการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวเวียงของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาวัด จำนวน 70 แห่ง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง เจ้าอาวาส ร่วมกับการสำรวจเอกสาร การสำรวจวัด และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมสิ่งปลูกสร้างในวัด กิจกรรม และประเพณีพิธีกรรมของชาวลาวเวียง ทั้งทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมที่กระทำโดยใช้พื้นที่ของวัด ผลพบว่า ลาวเวียงในอำเภอโพธาราม สืบเชื้อสายมาจากชาวลาวที่อพยพมาจากเวียงจันทน์เพราะสงคราม และสร้างวัดขึ้นในชุมชนเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของกลุ่มชาติพันธุ์ วัดที่สื่อสารอัตลักษณ์ของลาวเวียงที่เป็นรูปธรรมจากสิ่งปลูกสร้างในวัด คือ สิมลาวที่วัดกำแพงเหนือ และหอวัฒนธรรมลาวเวียงที่วัดโบสถ์ การสื่อสารอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียงด้านจิตใจสะท้อนผ่านพิธีกรรม ความเชื่อ เช่น การสวดสวดขวัญาคด้วยภาษาลาว ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ความศรัทธาในพุทธศาสนาผ่านประเพณีต่าง ๆ เช่น บุญข้าวจี๋ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 แห่ดอกไม้ท่ายสงกรานต์ แก้วห่อข้าววันสารทลาว แนวทางการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวเวียงของวัดในอำเภอโพธาราม คือ ใช้ศรัทธาและความเชื่อในพุทธศาสนาสืบทอดประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างชาวลาวเวียง และระหว่างวัด รวมทั้งอนุรักษ์สิ่งปลูกสร้างในวัดที่แสดงอัตลักษณ์ลาวเวียงไว้ให้นุชนภาคภูมิใจ ได้เรียนรู้ และสืบทอดต่อไป

คำสำคัญ : การสื่อสาร, อัตลักษณ์, ชาติพันธุ์, วัด, ลาวเวียง

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

Vientiane Laos Ethnic identity and Intracultural communication of Temple in Amphoe Photharam, Changwat Ratchaburi

Wanida Treesawat

Communication Arts, Faculty of Management Sciences, Muban Chom Bueng Rajabhat University

ABSTRACT

This research has aims to investigate the intracultural communication of temples on the Vientiane Lao ethnic identity in Photharam, Ratchaburi, and initiate a guideline to conserve Ethnic Identity of those people through temples in Photharam, Ratchaburi. The research is qualitative study of 70 temples, conducted by using In-Depth Interview with key persons such as local intellectuals, Vientiane Lao leader, abbot, together with Documentary Survey, Temples Survey, and Non-Participant Observation on the temple art and architecture, as well as social and cultural activities and rites that have been organized in the temples. The findings reveal that the origin of Vientiane Laos Ethnic group living in Photharam are descended from their ancestors who fled from war, migrated from Vientiane to Thailand. They established temples as focal point of contact to bond the community. The temples can form tangible representations of the identity of the group, for instance, the main hall of Wat Kampangnue, Vientiane Lao's art and cultural heritage of Wat Boad, etc. Intracultural communication on their identity can be made through religious rites, such as Blessing Ceremony for Pre-Ordination in which is performing in Lao language, the belief in the existence of their ancestors' spirits. Additionally, the faith in Buddhism can be also strongly reflected from their ceremonies, such as Bun Koa Ji on Lunar day, Flowers Parading Festival on the day after Songkran, Removing the Rice Wraps Ceremony, etc. For the guideline to conserve the identity of the ethnic group are that using faith and belief in Buddhism where they can gather and keep performing religious rites from generation to generation, and formulating positive relationship among the community members and the temples, additionally, conserving material objects in temples that reflect Vientiane Lao ethnic identity for their future generations to learn and be proud to inherit.

Keywords : Communication, Identity, Ethnic, Temples, Vientiane Laos migrants

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

บทนำ

ราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ เป็นแหล่งรวมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญถึง 8 กลุ่ม คือ ชาวไทยภาคกลาง พื้นถิ่นบ้านโพหัก ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไท-ยวน ชาวโซ่ง (ไทยทรงดำ) ชาวไทยมอญ ชาวไทยกะเหรี่ยง ชาวไทยลาว (ลาวเวียง) และชาวเขมรราชบุรี (เขมรลาวเดิม) ชาวราชบุรีจึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งความหลากหลายนี้เป็นต้นทุนทางสังคม และเป็นจุดแข็งของจังหวัดที่ภาคราชการใช้เป็นกลยุทธ์ในการนำกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ยกระดับสังคม คุณธรรม และชุมชนให้เข้มแข็ง ตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดที่กำหนดไว้ในนโยบายการพัฒนา จังหวัดราชบุรี ปีงบประมาณ 2560 (จังหวัดราชบุรี, 2558)

อำเภอโพธาราม เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดราชบุรีที่มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ร่วมกันมากถึง 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไท-ยวน ชาวไทยมอญ ชาวเขมรราชบุรี (เขมรลาวเดิม) และชาวไทยลาว (ลาวเวียง) กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงถูกกวาดต้อนมาจากเมืองเวียงจันทน์ในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพราะการทำสงคราม จึงเรียกว่าลาวเวียง ซึ่งหมายถึงลาวเวียงจันทน์ หรือบางครั้งเรียกว่าลาวตี้ เนื่องจากมักลงท้ายคำพูดว่า “ตี้” ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้เลิกทาส เชลยชาวลาวในจังหวัดราชบุรีจึงมีอิสระในการตั้งบ้านเรือนและทำมาหากิน ชาวลาวเวียงส่วนหนึ่งมาตั้งบ้านเรือนในอำเภอโพธาราม และอยู่อาศัยมาจนปัจจุบัน ได้แก่ บ้านฆ้อง บ้านบ่อมะกูด บ้านเลือก บ้านสิงห์

บ้านกำแพงเหนือ บ้านกำแพงใต้ บ้านดอนทราย บ้านหนองรี บ้านบางสาน บ้านหนองอ้อ บ้านหนองหูช้าง บ้านหนองหญ้าปล้อง บ้านมะขาม บ้านหุบมะกล่ำ บ้านวัดโบสถ์ บริเวณลุ่มแม่น้ำแม่กลองจากพื้นที่เหนือวัดเฉลิมอาสน์ถึงวัดสร้อยฟ้า ชาวลาวเวียงมีอาชีพหลักคือ การทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า และอาชีพเสริมคือการทำอุตสาหกรรมพื้นบ้าน เช่น เครื่องจักสาน เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัดมาก (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2547) เมื่ออพยพมาอยู่รวมกันหนาแน่นขึ้น จึงสร้างวัดขึ้นในชุมชนของตน และใช้วัดเป็นพื้นที่สาธารณะ ประกอบกิจกรรมทั้งทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น ประเพณีบุญข้าวจีในวันมาฆบูชา ประเพณีสงกรานต์ก่อพระเจดีย์ทราย และสงกรานต์ประเพณีแห่ดอกไม้ท้ายสงกรานต์ ประเพณีแก้ห่อข้าวในวันสารทลาว ประเพณีได้น้ำมัน วันออกพรรษา เป็นต้น (ราชบุรีศึกษา, 2559 และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2553)

วัดเป็นช่องทางหนึ่ง หรือเป็นสื่อ (medium) ของการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร และเรื่องราวต่าง ๆ ระหว่างผู้คนในสังคม ทั้งด้วยวิธีการสื่อสารโดยตรงและในเชิงสัญลักษณ์โดยการตีความ การแสดงบทบาทของวัดในฐานะสื่อในการติดต่อสื่อสาร สะท้อนผ่านศิลปกรรมต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบวัด ซึ่งงานศิลปะถือเป็นภาษาสากลเนื่องจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏในงานศิลปะแต่ละแขนง เช่น ภาษา ภาพ ลายลักษณ์อักษร เครื่องหมาย สัญลักษณ์ วิถีชีวิต พิธีกรรม เป็นต้น ล้วนมีจุดมุ่งหมายที่ผู้สร้างสรรค์งานต้องการบอกเล่าเรื่องราว แนวคิด และความเป็นมาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม งานศิลปะจึงเป็นเงาสท้อนโลกจริง (real world) ดังแนวคิดดั้งเดิม

เน้นความเป็นวัฏจักรของสังคม วัฒนธรรมให้ชัดเจน เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สังคม

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ที่ตกทอดกันมาตั้งแต่สมัยอริสโตเติล (Aristotle) ที่ว่าเรื่องราวที่มนุษย์ได้สื่อความหมายผ่านศิลปะ ภาษา ภาพ และลายลักษณ์อักษร ออกมาเป็นงานจิตรกรรมฝาผนัง งานภาพเขียน งานปูนปั้น การแกะสลัก การลงสี ฯลฯ รวมทั้งการกำหนดลักษณะสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ นอกจากสะท้อนความพยายามที่จะลอกเลียนแบบธรรมชาติ และสะท้อนความเป็นอยู่ของมนุษย์ตามชาติพันธุ์ ยังแสดงให้เห็นภูมิปัญญาอันเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญ และก่อให้เกิดอัตลักษณ์ได้ด้วย (อารี สุทธิพันธุ์, 2528, และ ธีรยุทธ บุญมี, 2547) ทั้งนี้เพราะการสื่อความเข้าใจระหว่างมนุษย์ด้วยกันนั้น แรกสุดมนุษย์อาจมุ่งที่การเล่าเรื่อง เพื่ออธิบายถึงลักษณะและความเป็นมาของธรรมชาติ แต่ในที่สุดก็พัฒนาไปสู่ความต้องการบันทึก บอกเล่าความเป็นไปของสังคมที่ตนเองและชุมชนดำรงอยู่ตามลักษณะเฉพาะหรืออัตลักษณ์ตามชาติพันธุ์ อัตลักษณ์จึงเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับโลกที่บุคคลอาศัยอยู่ เมื่อสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม อัตลักษณ์ชาติพันธุ์บางอย่างอาจเลือนหายไปกับกาลเวลา หรือปรับเปลี่ยนไปตามการใช้ชีวิต เพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันของชุมชน

การเรียนรู้ การทำความเข้าใจอัตลักษณ์ด้านชาติพันธุ์ที่ปรากฏหรือสะท้อนอยู่ในสถานที่ ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ เป็นแหล่งรวมของชุมชน ดังเช่นวัด ย่อมได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจและความสามารถในการอธิบายเกี่ยวกับความหลากหลายของชีวิต และความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมไทย การค้นหาคำตอบเกี่ยวกับบทบาทของวัดที่จะช่วยอนุรักษ์ให้อัตลักษณ์ด้านชาติพันธุ์ของชาวลาวเวียงในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สามารถดำรง และสืบทอด

อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ต่อไปได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวเวียงของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวเวียงของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มแรกคือวัดในพุทธศาสนาของอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 70 วัด คัดกรองเฉพาะวัดที่เกี่ยวข้องกับชาวลาวเวียงเป็นกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ ดังนี้

- 1) วัดที่มีความเป็นมาเกี่ยวข้องกับชาวลาวเวียง
- 2) วัดที่เป็นศูนย์รวมและมีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาวลาวเวียงอยู่ในปัจจุบัน
- 3) วัดที่มีศิลปะ/วัฒนธรรมบ่งบอกความเป็นชาติพันธุ์ลาวเวียง

ประชากรกลุ่มที่ 2 คือ นักปราชญ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง (จำนวน 7 คน) ชาวบ้าน (จำนวน 18 คน) ผู้ที่มีอิทธิพลต่อชุมชน และเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดนั้น ๆ (จำนวน 8 คน) รวม 33 คน จำนวนประชากรกลุ่มนี้ นับเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในการให้ข้อมูล

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการต่าง ๆ คือ

- 2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)
- ประชากรกลุ่มที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็น

เน้นความเป็นวัฏจักรขององค์ความรู้ วัฒนธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ทางการ กำหนดประเด็นหลักในการพูดคุย เช่น ความเป็นมาของวัดและชาวลาวเวียงในชุมชน นั้น ๆ กิจกรรมทางศาสนา สังคม และวัฒนธรรม ที่จัดโดยวัด จัดโดยชาวลาวเวียง และจัดร่วมกัน ระหว่างวัดกับชาวลาวเวียง สิ่งที่แสดงอัตลักษณ์ ชาวลาวเวียงทั้งทางวัตถุ (สิ่งปลูกสร้างในวัด จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ) และจิตใจ (ผ่านความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี ฯลฯ)

2.2 การสำรวจพื้นที่ประชากรกลุ่มแรก คือ วัดทั้ง 70 แห่ง เพื่อคัดกรองเป็นกลุ่มตัวอย่าง ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับ สิ่งปลูกสร้างในวัด กิจกรรม และประเพณี พิธีกรรมของชาวลาวเวียง ทั้งทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมที่กระทำโดยใช้พื้นที่ของวัด

2.3 การสำรวจเอกสารต่าง ๆ ทั้งจาก หนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น e-book เว็บไซต์ เป็นต้น ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัยเรื่องนี้ เช่น งานวิจัย ที่ผ่านมา ตำรา วารสาร และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับ ชชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ข้อมูลจากศูนย์วัฒนธรรม ราชบุรี และศูนย์วัฒนธรรมกลาง ข้อมูลจากศูนย์ มานุษยวิทยาสรินธร ตำนาน เรื่องเล่าของชาติพันธุ์ เอกสารเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ประวัติวัดต่าง ๆ เป็นต้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา เชื่อมโยงข้อมูล และสรุปผล เป็นประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 ข้อมูลจากการสำรวจและการสังเกต ใช้การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของวัดจาก ภาพถ่าย ร่วมกับข้อมูลที่บันทึกจากการสังเกต และข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อคัดกรองวัดที่มี สิ่งปลูกสร้างแสดงศิลปะ/วัฒนธรรมบ่งบอก ความเป็นชาติพันธุ์ลาวเวียง หรือเป็นวัดที่เก็บ รวบรวมวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ของชาวลาวเวียง เช่น

เครื่องมือประกอบอาชีพ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า โดยใช้ข้อมูล จากหลายแห่ง (การสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจ ภาคนาม การสำรวจเอกสาร และการสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในการสื่อสารด้านอัตลักษณ์ของ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง พบว่าชาวลาวเวียงที่ตั้ง รกรากอยู่ในอำเภอโพธารามยึดมั่น และศรัทธา ในพุทธศาสนา มีความเชื่อเช่นเดียวกับ พุทธศาสนิกชนทั่วไปว่าการสร้างวัดได้บุญมาก บุญกุศลจะช่วยให้เกิดสิ่งที่ดีงามในชีวิตของตนเอง และครอบครัว ประกอบกับต้องการแสดงตัวตน ของกลุ่มตนเอง เช่น การจัดประเพณี และ พิธีกรรมตามธรรมเนียมปฏิบัติ และความเชื่อ ของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ต้องใช้พื้นที่ของวัดเป็น แหล่งประกอบกิจกรรมร่วมกัน จึงช่วยกันสร้าง วัดประจำชุมชนของตนขึ้นมา ซึ่งอาจเป็นวัดใหม่ วัดร้าง หรือใช้วัดที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ แล้วช่วยกันบูรณะ ปฏิสังขรณ์วัดแห่งนั้นตามกำลัง ศรัทธา และทรัพย์สินที่จัดหาได้ วัดดังกล่าว ได้แก่ วัดกำแพงใต้ วัดบ้านเลือก วัดบางลาน วัดดอนทราย วัดกำแพงเหนือ วัดหนองอ้อ วัดสร้อยฟ้า วัดหุบมะกล่ำ วัดหนองปลาหมอ วัดโบสถ์ วัดบ้านหม้อ และวัดบ้านสิงห์

การสื่อสารด้านอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียง ผ่านวัดประจำชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสื่อสารที่มองเห็นเป็นรูปธรรมหรือ ลักษณะทางกายภาพของวัดที่มีลักษณะเฉพาะ

เน้นความเป็นวัง ปู่กลีของค์ความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ของกลุ่ม เห็นได้จากสิ่งปลูกสร้างในวัด สถาปัตยกรรม จิตรกรรม และวัตถุสิ่งของต่าง ๆ

2. การสื่อสารที่เป็นนามธรรมหรือด้านจิตใจ เห็นได้จากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทาง ศาสนา สังคม และวัฒนธรรมที่ชาวลาวเวียง แสดงออกโดยใช้พื้นที่ของวัดเป็นที่ประกอบ กิจกรรม

วัดประจำชุมชนที่สื่อสารอัตลักษณ์ชาว ลาวเวียงที่เป็นรูปธรรมชัดเจน สังเคราะห์ข้อมูล จากการสำรวจวัด ภาพถ่ายที่บันทึกเป็นข้อมูล ร่วมกับการสังเกต และคำบอกเล่าของเจ้าอาวาส รวมทั้งบุคคลในท้องถิ่น พบว่า วัดกำแพงเหนือ เป็นวัดในโพธารามที่ยังคงมีสิ่งปลูกสร้างแสดง อัตลักษณ์ของลาวเวียงหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน คือ สิมลาวซึ่งสร้างตั้งแต่สมัยอยุธยา และหน้าบัน ของสิมที่เป็นรูปพญานาคที่ชาวลาวนับถือเป็น สัตว์มงคล รวมทั้งภาพจิตรกรรมในกุฏิพระที่ สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นภาพที่บอกเล่าวิถีชีวิตของ ชาวลาวเวียง เช่น การทำนา และวัดโบสถ์เป็น ที่ตั้งของหอวัฒนธรรมลาวเวียง ซึ่งเจ้าอาวาส คือ พระครูโพธารามพิทักษ์ได้มอบศาลาการเปรียญให้ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ของชุมชน และศิลปวัตถุที่แสดงวิถีชีวิตของชาวลาวเวียงใน ชุมชนบ้านเลือก อำเภอพือธาราม วัดทั้ง 2 แห่ง สะท้อนความเป็นตัวตนของคนลาวเวียงจาก สิ่งปลูกสร้าง สิ่งของเครื่องใช้ และการดำเนินชีวิต ของคนในชุมชน

ภาพที่ 1 สิมลาว วัดกำแพงเหนือ

ภาพที่ 2 หอวัฒนธรรมลาวเวียง วัดโบสถ์

เน้นความเป็นวัง ปู่ย่าของค์ความรู้ วัฒนธรรมให้เข้ดู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ภาพที่ 3 เครื่องใช้ในหอวัฒนธรรมลาวเวียง

การสื่อสารที่เป็นนามธรรมหรือด้านจิตใจ เห็นได้จากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา สังคม และวัฒนธรรมที่ชาวลาวเวียงแสดงออกโดยใช้พื้นที่ของวัดเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรม บางกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่จัดคล้ายกันทุกวัด บางกิจกรรมชาวลาวเวียงร่วมกันจัดกิจกรรมเฉพาะในวัดที่ใช้เป็นศูนย์รวมของชุมชน มีทั้งกิจกรรมที่วัดเป็นผู้ริเริ่มการจัดงาน เช่น กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมที่ชาวบ้านเป็นผู้ริเริ่ม เช่น การบวชนาค บุญได้น้ำมัน และกิจกรรมที่จัดร่วมกันระหว่างวัดกับชาวบ้าน เช่น แห่ดอกไม้ท่ายสงกรานต์ กิจกรรมดังกล่าว ได้แก่

1. การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา มีการไหว้พระ สวดมนต์ การเวียนเทียน ฯลฯ ผู้ร่วมงานส่วนใหญ่จะแต่งกายแบบลาวมาร่วมพิธี (หญิงนุ่งซิ่น ห่มสไบ ชายนุ่งกางเกงทั่วไป เสื้อม่อฮ่อม มีผ้าขาวม้าผูกเอว) บางกลุ่ม

จัดเตรียมอาหารแบบลาวมาทำบุญ เช่น แกงข้าเหล็ก แกงหยวกกล้วยใส่ไก่ ฯลฯ ทุกวัดจะทำกิจกรรมเช่นนี้คล้ายคลึงกันโดยวัดเป็นผู้จัดและชุมชนมีส่วนร่วม สำหรับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เช่น การบวชนาค ชาวบ้านเป็นผู้จัดโดยใช้พื้นที่ของวัด และตกลงขั้นตอนต่าง ๆ กับแต่ละวัดก่อนเริ่มพิธีกรรม ผู้ร่วมงานส่วนใหญ่แต่งกายแบบลาว และบางกลุ่มนำอาหารลาวมาช่วยงาน การสวดสู่ขวัญนาค พระที่สวดมีทั้งสวดแบบไทยและแบบลาว ขึ้นอยู่กับเจ้าของงานจะตกลงกับพระที่มาสวด วัดประจำชุมชนของชาวลาวเวียงที่สวดสู่ขวัญนาคเป็นภาษาลาว คือ วัดกำแพงเหนือ

2. การประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อและประเพณี ได้แก่

2.1 พิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ คือ พิธีแต่งแก้-แก้ร้ายกลายเป็นดี หรือพิธีสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา เป็นการเรียกขวัญให้คนที่ม่ีเคราะห์ หรือเจ็บป่วย เชื่อกันว่าจะเกิดสิริมงคลแก่ชีวิต วัดที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับนับถือจากชาวบ้านคือวัดโบสถ์ โดยวัดเป็นผู้จัดงานให้คนที่ต้องการร่วมพิธีมาปฏิบัติตามขั้นตอนที่วัดระบุไว้

2.2 พิธีกรรมเกี่ยวกับประเพณี หรือเทศกาลต่าง ๆ เป็นประเพณีที่แสดงอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียงที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นความเชื่อ ภาษา การแต่งกาย อาหาร และการดำรงชีวิต คุณค่าของประเพณีเหล่านี้คือ เปิดโอกาสให้ญาติพี่น้องในครอบครัวได้มารวมตัวกันเพื่อจัดงานและชิมซบประเพณีเหล่านั้น รวมทั้งสมาชิกในชุมชนได้แสดงความรัก ความสามัคคี ความมีน้ำใจ ในการจัดกิจกรรมและมาร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1

เน้นความเป็นวัง ปู่ดัดซึ่งมีความรู้ ยึดมั่นวัฒนธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ตารางที่ 1 พิธีกรรมเกี่ยวกับประเพณีหรือเทศกาลต่าง ๆ ของชาวลาวเวียง

ประเพณี	ช่วงเวลาที่ยึด	กิจกรรม	ความเชื่อ	ผู้จัด
บุญข้าวจี	วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3	เข้ามิดชาวลาวเวียงก่อไฟกองใหญ่ ณ ลานวัด นำข้าวปั้นมาจีตามแบบโบราณ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นใช้ฟืนเป็นเชื้อไฟเผาข้าวหลาม นำไปถวายพระและแจกทานคนจน	เชื่อว่าได้บุญมาก เพราะเป็นการทำบุญและให้ทานมากที่สุดในรอบปี	ชุมชนจัดร่วมกับวัด
แห่ดอกไม้ท้ายสงกรานต์	จัด 3 วัน เช่น 15-17 เม.ย. 17-19 เม.ย. ปัจจุบันจัดวันเดียว วันที่ 17 เมษายน)	ใช้ดอกไม้ที่หาง่ายในฤดูแล้งเช่น ดอกคูณ เริ่มงานประมาณ 16.00-17.00 น. พระสงฆ์และลูกศิษย์วัดออกจากวัดไปตามถนน ให้ลูกศิษย์วัดตั้งขบวนเพื่อบอกชาวบ้านให้มาร่วมขบวนแห่ ตลอดเส้นทาง การแห่แต่ละบ้านจะมีถังน้ำอบ-น้ำหอม ตั้งไว้หน้าบ้านเพื่อให้คนในขบวนแห่นำดอกไม้ไปจุ่มแล้วนำมาประพรมและให้พรกันไปจนถึงวัด พระสงฆ์จะนำดอกไม้ที่มีผู้ถวายไปวางตามสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในวัด	เชื่อว่าเป็นการแสดง ความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัด	ผู้นำชุมชนตกลงกับเจ้าอาวาสแล้ว บอกกล่าวต่อกัน เพื่อให้สมาชิกไปร่วมงานพร้อมกันที่วัด ศูนย์กลางของการจัดงาน เช่น วัดบ้านเลื่อก วัดบ้านสิงห์
สารทลาวหรือประเพณีแก้ห่อข้าวในวันสารทลาว	วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 10	ผู้ร่วมงานนำสำหรับอาหารเรียกว่า พาเวน ไปที่วัด ถวายเพลและบังสุกุลอุทิศส่วนกุศล (อาหารประจำเทศกาล คือ กระจ่างสารท) แล้วจึงให้ญาตินำอาหารและข้าวห่อไปแก้บริเวณหน้าเจดีย์/ใต้ต้นไม้ใหญ่/ ข้างกำแพงวัดที่บรรจุอัฐิไว้ จุดธูปเทียนเชิญดวงวิญญาณมารับเครื่องเซ่นไหว้ และเชิญผีไม่มีญาติร่วมรับบุญด้วย	ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ เชื่อว่าต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว และต้องทำในวันนี้เพราะเชื่อว่าเป็นวันที่พญายมราชปล่อยดวงวิญญาณให้ออกมารับส่วนบุญ	วัดและชุมชนร่วมกันจัด
บุญได้น้ำมัน	วันออกพรรษา	นำมะละกอมารด้าครั้งเอามาเมล็ดออกมาวางเรียงเป็นแถว ใส่น้ำมัน จุดไฟ หรือใช้น้ำมันหยดไปในภาชนะที่เตรียมไว้เพื่อหล่อเลี้ยงแสงไฟให้สว่างอยู่เสมอในเวลากลางคืน	บูชาพระพุทธเจ้า ได้บุญกุศล	ชุมชนเป็นผู้จัด ใช้พื้นที่ของวัด

3.2 แนวทางในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยใช้วัดซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะเป็นสื่อหรือช่องทางในการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ พบว่า ศรัทธาและความเชื่อในพุทธศาสนา

และความสัมพันธ์อันดีของคนในชุมชน เป็นแรงกระตุ้นให้ชาวลาวเวียงร่วมงานบุญและสืบทอดประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น ดังนี้

3.2.1 ด้านลักษณะทางกายภาพ ที่มองเห็นเป็นรูปธรรมจากสิ่งปลูกสร้างในวัด เมื่อ

เน้นความเป็นวัง ปกติคือองค์ความรู้ วัฒนธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สังคม

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

เวลาผ่านไปสิ่งก่อสร้างและผลงานต่าง ๆ ภายในวัดจะเสื่อมลงหรือมีการบูรณะ ปฏิสังขรณ์ไปตามยุคสมัย แต่เจ้าอาวาสและผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ออกแบบสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น ได้ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งที่แสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ สิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดตั้งหอวัฒนธรรมที่วัดโบสถ์ การบูรณะโดยคงลักษณะของสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้ เช่น สิมลาววัดกำแพงเหนือ เป็นต้น

3.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมทางศาสนา สังคม และวัฒนธรรมของสมาชิกในชุมชนที่สะท้อนความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม หรือวิถีชีวิตของชาวลาวเวียงโดยใช้พื้นที่ของวัด โดยมีวิธีการอนุรักษ์จากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายพระสงฆ์ เจ้าอาวาสให้การอบรมสั่งสอนพระบวชใหม่ที่มีคุณสมบัติที่จะเรียนรู้ได้ เช่น เสียสละ อ่านคล่อง ให้สวดสวดฎีกาแบบลาว ฝ่ายฆราวาส สมาชิกในครอบครัวเป็นหลักในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ คือ การบอกเล่าเรื่องของบรรพบุรุษให้ลูกหลานฟัง พ่อแม่ให้ลูกหลานช่วยจัดงานแล้วพ่อแม่ทำให้อุให้ลูกหลานทำตาม เช่น การกวนกระยาสารท การทำอาหาร เป็นต้น บางครอบครัวใช้วิธีการพาลูกหลานไปร่วมกิจกรรมบ่อย ๆ เพื่อการเรียนรู้และให้ซึมซับ โดยปรับเปลี่ยนขั้นตอนการจัดกิจกรรม วัสดุที่ใช้ให้เหมาะกับยุคสมัย เช่น ประเพณีแก้มือขาวปรับเปลี่ยนจากข้าวที่เคี้ยวด้วยใบตองมาเป็นการใส่ในภาชนะ เช่น ถาด ปิ่นโต กระเจี๊ยบ เป็นต้น การทำบุญข้าวลีปปรับมาเป็นการเผาข้าวหลาม เป็นต้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ คือ

1. การสื่อสารด้านอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียงผ่านวัดประจำชุมชน พบว่า วัดเป็นช่องทางหรือสื่อที่ใช้สื่อสารชาติพันธุ์ลาวเวียงใน 2 ประเภท คือ ลักษณะทางกายภาพของวัด และการทำพิธีกรรมต่าง ๆ โดยใช้พื้นที่ของวัด ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของ รตพร ปัทมเจริญ (2544) ที่ศึกษาบทบาทของศาลเจ้าในการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า ศาลเจ้าเงินช่วยธำรงความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐมให้คงอยู่ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมทางศาสนา และการศึกษาของสุพิน ฤทธิ์เพ็ญ (2555) ที่ศึกษาบทบาทของวัดในการถ่ายทอดภาษาและวัฒนธรรมภายในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชาวลาวที่อพยพมาจากรัฐฉาน เมียนมาร์ เมื่อมาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ชาวลาวยังคงใช้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทำหน้าที่สั่งสอนหลักธรรมทางศาสนา และถ่ายทอดวัฒนธรรมชาติพันธุ์เช่นเดียวกับสมัยที่อาศัยอยู่ในเมียนมาร์

2. แนวทางการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวเวียงในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยใช้วัดเป็นสื่อหรือช่องทางในการสื่อสารอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ด้านลักษณะทางกายภาพที่เจ้าอาวาสและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันอนุรักษ์โดยจัดทำเป็นหอวัฒนธรรม แนวคิดดังกล่าวเป็นไปในทำนองเดียวกับผลการศึกษาของดวงกมล เวชวงศ์ (2554) ที่ศึกษากระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชุมชนยวน ตำบลต้นตาล อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้าน พบว่า การก่อตั้งหอวัฒนธรรม พื้นบ้านยวนทำให้การรับรู้ในความเป็นชาติพันธุ์ยวนในชุมชนบ้านต้นตาล

เน้นความเป็นวัง ปู่กลิ้งของค้ำความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ชัดเจนขึ้น และเป็นพื้นที่สร้างสำนึก ถ่ายทอด และสืบสานความเป็นยวนให้เยาวชนยวนรุ่นหลัง การใช้พื้นที่ของวัดก่อตั้งหอวัฒนธรรมลาวเวียง เป็นการสร้างพื้นที่สาธารณะให้ชาวลาวเวียงได้ใช้แสดงตัวตน และสื่อสารความเป็นลาวเวียงผ่านความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรม เช่น อาหาร การแต่งกาย เป็นต้น ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบสานต่อไป

การอนุรักษ์ชาติพันธุ์ลาวเวียงด้านการจัดกิจกรรมทางศาสนา สังคม และวัฒนธรรม สมาชิกในครอบครัวเป็นหลักในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ นั้น เฮร์เบอร์เกอร์ (Herberg, 1983) อธิบายว่า กิจกรรมทางศาสนาที่เป็นประเพณี เช่น การสวดมนต์ การจุดเทียนเป็นตัวอย่างของพิธีกรรมครอบครัวและพิธีกรรมชุมชนที่ผู้อพยพเรียนรู้อย่างใกล้ชิดหรือคุ้นเคยเมื่อเป็นเด็ก เช่น ได้อินบางคนสวดมนต์ด้วยภาษาถิ่น ก่อให้เกิดความผูกพันทางอารมณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้แบ่งปันกับคนอื่น ๆ ด้วย

สรุปผล

ชาวลาวเวียงในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยึดมั่นและศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ศรัทธา และความเชื่อในพุทธศาสนาเป็นแรงกระตุ้นให้ชาวลาวเวียงร่วมงานบุญและสืบทอดประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จึงใช้วัดเป็นศูนย์รวมในการแสดงตัวตนด้วยการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวเวียง และด้วยการประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา สังคม และวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนผ่านการแต่งกาย การใช้ภาษาถิ่น และการทำอาหาร

มาร่วมงานที่วัด วัดจึงเป็นพื้นที่สาธารณะที่ส่งสมองค์ความรู้เกี่ยวกับชาวลาวเวียง และเป็นหลักฐานจากท้องถิ่นที่แสดงให้เห็นความพยายามของชาวลาวเวียงส่วนใหญ่ในการอนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมลาวเวียงไว้ให้ลูกหลานได้เรียนรู้ และภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ รวมทั้งเป็นสัญลักษณ์แสดงอัตลักษณ์ของตนด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัฒนธรรมอำเภอ วัดต่าง ๆ เป็นต้น นำองค์ความรู้ใช้เป็นสารสนเทศประกอบการส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของวัดในการสืบทอดอัตลักษณ์ชุมชน ตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดราชบุรีในการนำกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ยกระดับสังคม คุณธรรม และชุมชนให้เข้มแข็ง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในอำเภอโพธาราม เพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ผ่านวัดประจำชุมชน

References

- Boonme, T. (2004). *Diversity of Life and Cultural Diversity*. Bangkok: Saitan.
- Herberg, W. (1983). *Protestant, Catholic, Jew Protestant-Catholic-Jew: An Essay In American Religious Sociology* (3nd ed). Chicago, IL: University of Chicago Press.

เน้นความเป็นวัง ปู่กลึงของค์ความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

- Patamajorn, R. (2001). **Role of Chinese Shrine in Maintaining Chinese Identity: A Study in Amphoe Muang Nakhon Pathom Province.** Master Degree of Arts Thesis (Anthropology). Graduate School, Chulalongkorn University.
- Ratchaburi Province. (2015). **General data of Ratchaburi Province.** Ratchaburi: The office of Ratchaburi Province.
- Ritpen, S. (2012). **Role of Temples in Thailand for Transmitting Chan Language and Culture in Chiangmai Province.** Center for Research on Plurality in the Mekong Region (CERP). Faculty of Humanities and Social Sciences, Khonkaen University.
- Study of Ratchaburi. (2016). **8 Ethnic in Ratchaburi Province.** Search on 3 March 2016, from <http://www.ratchaburi.go.th/culture/people/index.htm>.
- Sutthipun, A. (1985). **History of Important Buddhism Temples.** Bangkok: religious Affairs Department, Ministry of Education.
- The Cultural Office of Ratchaburi Province. (2004). **8 Ethnic in Ratchaburi Province** (2nd ed). Ratchaburi: Thammarug Kanpim.
- The Cultural Office of Ratchaburi Province. (2010). **The Report of Annual Performance of 2009 Fiscal Year.** Ratchaburi: Author.
- Wetchawong, D. (2011). The Presentation of the Yuan Ethnic Identity in the Context of Tourism Vai Local Museum and Riverside Market: A Case Study of Yuan Community, Tontan, Sao Hai District, Saraburi Province. **Academic Services Journal Prince of Songkla University.** 22(3 September-December), 130-147.